

**ÁRSSKÝRSLA  
HÆSTARÉTTAR ÍSLANDS  
2014**

## **Inngangur**

Hér getur að líta ársskýrslu Hæstaréttar Íslands. Í henni er að finna upplýsingar um starfsemi réttarins á árinu 2014. Eins og undanfarin ár er skýrslan einungis birt á heimasíðu réttarins.

Í janúar 2015

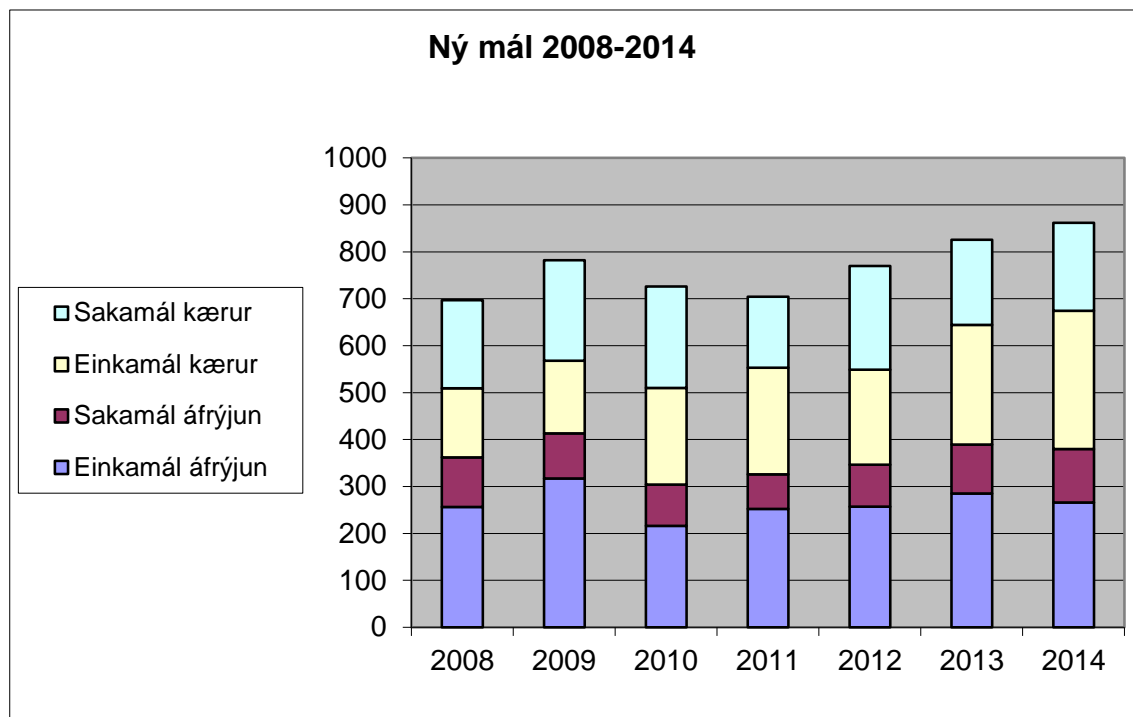
Þorsteinn A. Jónsson  
skrifstofustjóri  
Hæstaréttar Íslands

## Ný mál árið 2014

Að neðan getur að líta yfirlit yfir fjölda þeirra mála sem bárust Hæstarétti á árinu 2014. Til samanburðar eru birtar tölur fyrir árin 2008-2013. Málunum er annars vegar skipt í áfrýjuð mál, sem almennt eru flutt munnlega fyrir réttinum, og kærumál, sem eru yfirleitt skriflega flutt. Hins vegar er málunum skipt eftir því hvort um er að ræða einkamál eða sakamál.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Áfrýjun:</b>							
Einkamál	256	317	216	252	257	285	266
Sakamál	106	96	88	74	89	104	114
<b>Kæur:</b>							
Einkamál	147	155	206	227	203	255	294
Sakamál	188	214	216	151	221	182	188
	<b>697</b>	<b>782</b>	<b>726</b>	<b>704</b>	<b>770</b>	<b>826</b>	<b>862</b>

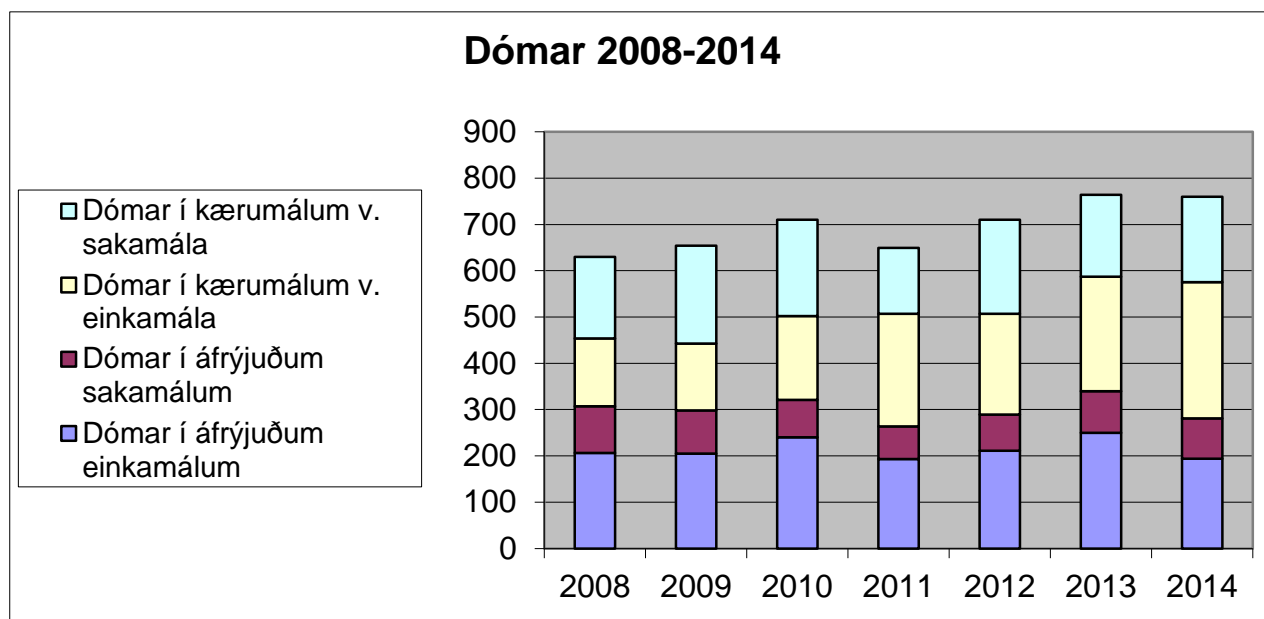
Á síðasta ári fjölgaði skráðum málum frá árinu áður um 36 og er fjöldi skráðra mála 111 eða 13% fleiri en meðaltal árunna 2008 til 2013. Skráð ný mál hafa aldrei verið fleiri. Kærum í einkamálum fjölgar verulega og eru 96 eða 33% fleiri en meðaltal árunna 2008 – 2013.



## Dómar á árinu 2014

Hér að neðan er að finna yfirlit um fjölda dæmdra mála í Hæstarétti á árinu 2014. Til samanburðar eru birtar tölur fyrir árin 2008-2013. Er máluum sem fyrr skipt í áfrýjuð mál og kærumál.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Áfrýjun:</b>							
Dómar í einkamálum	206	205	240	193	211	250	194
Dómar í sakamálum	101	93	81	71	78	90	87
<b>Kæurur:</b>							
Dómar í einkamálum	147	145	181	243	218	247	294
Dómar í sakamálum	176	211	208	142	203	177	185
	<b>630</b>	<b>654</b>	<b>710</b>	<b>649</b>	<b>710</b>	<b>764</b>	<b>760</b>



Alls var meðferð 760 mála lokið á árinu, og eru dómur 4 færri en á árinu 2013, en 74 eða 10% fleiri en meðaltal áráanna 2008 - 2013. Af 281 munnlega fluttum málum var 1 mál flutt fyrir 7 dómurum, 54 mál flutt fyrir 5 dómurum og 226 mál voru flutt fyrir 3 dómurum. Dómarar skiluðu sératkvæði 12 sinnum á árinu í munnlega fluttum málum. Í sératkvæðum sínum skiluðu dómur 7 sinnum annarri efnislegri niðurstöðu, en 5 sinnum annarri niðurstöðu að hluta.

Á árinu voru 6 kærúmál flutt munnlega, 4 mál fyrir 5 dómurum og 2 mál fyrir 3 dómurum. Í kærúmálum skiluðu dómur 6 sinnum sératkvæði. Í 5 málum var um aðra niðurstöðu að ræða en í einu máli var einvörðungu um aðra niðurstöðu að ræða varðandi ákvörðun málskostnaðar.

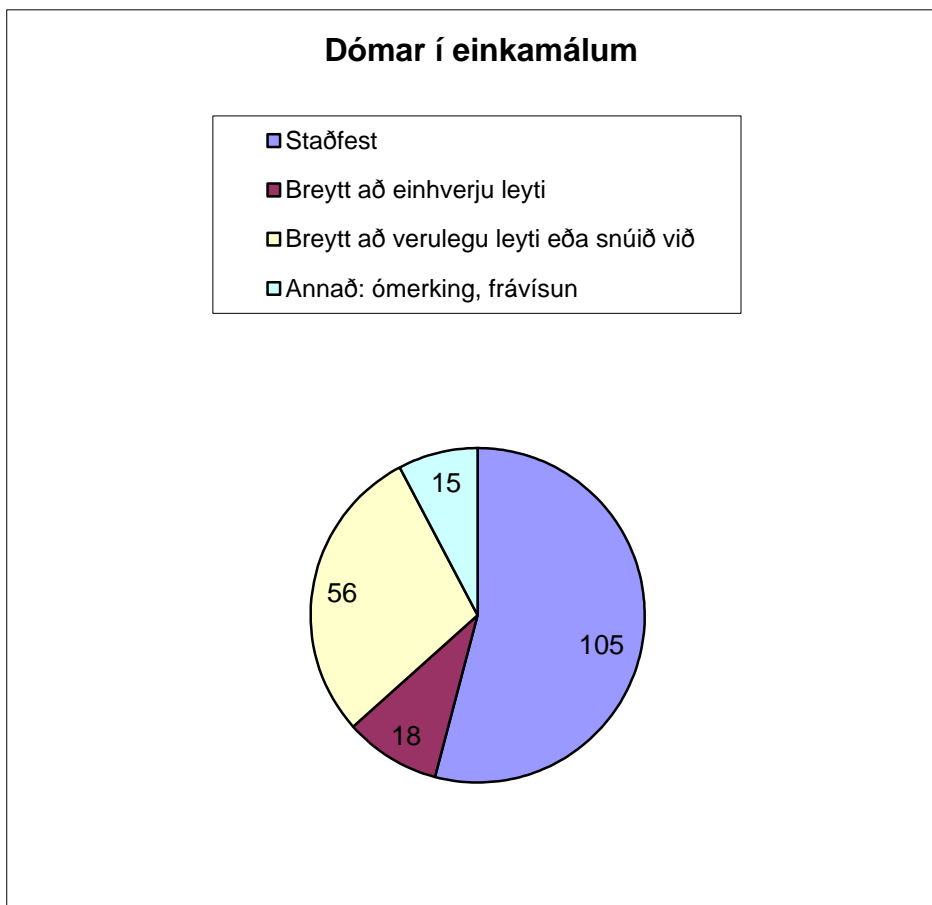
## Skipting dæmdra mála eftir málsúrslitum á árinu 2014

Eftirfarandi er skipting dæmdra mála á árinu 2014 eftir málsúrslitum. Er málunum sem fyrr skipt í áfrýjuð mál og kærumál.

### Áfrýjun

#### *Einkamál*

Dómar í áfrýjuðum einkamálum voru 194 á árinu 2014. Þar af var niðurstaða héraðsdóms staðfest í 105 málum. Í 18 málum var niðurstöðu héraðsdóms breytt að einhverju leyti og í 56 málum var niðurstöðu héraðsdóms breytt að verulegu leyti eða snúið við. Í 15 tilvikum var málum vísað frá, eða héraðsdómur ómerktur.

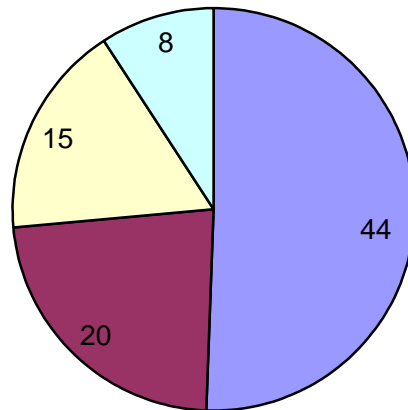


### **Sakamál**

Dómar í áfrýjuðum sakamálum voru 87 á árinu 2014. Þar af var niðurstaða héraðsdóms staðfest í 44 málum. Niðurstöðu héraðsdóms var breytt að einhverju leyti í 20 málum og eru þar með taldar breytingar á refsingum. Í 15 málum til viðbótar var niðurstöðu héraðsdóms breytt að verulegu leyti eða snúið við. Í 8 tilvikum var héraðsdómur ómerktur eða málum vísað frá héraðsdómi eða Hæstarétti.

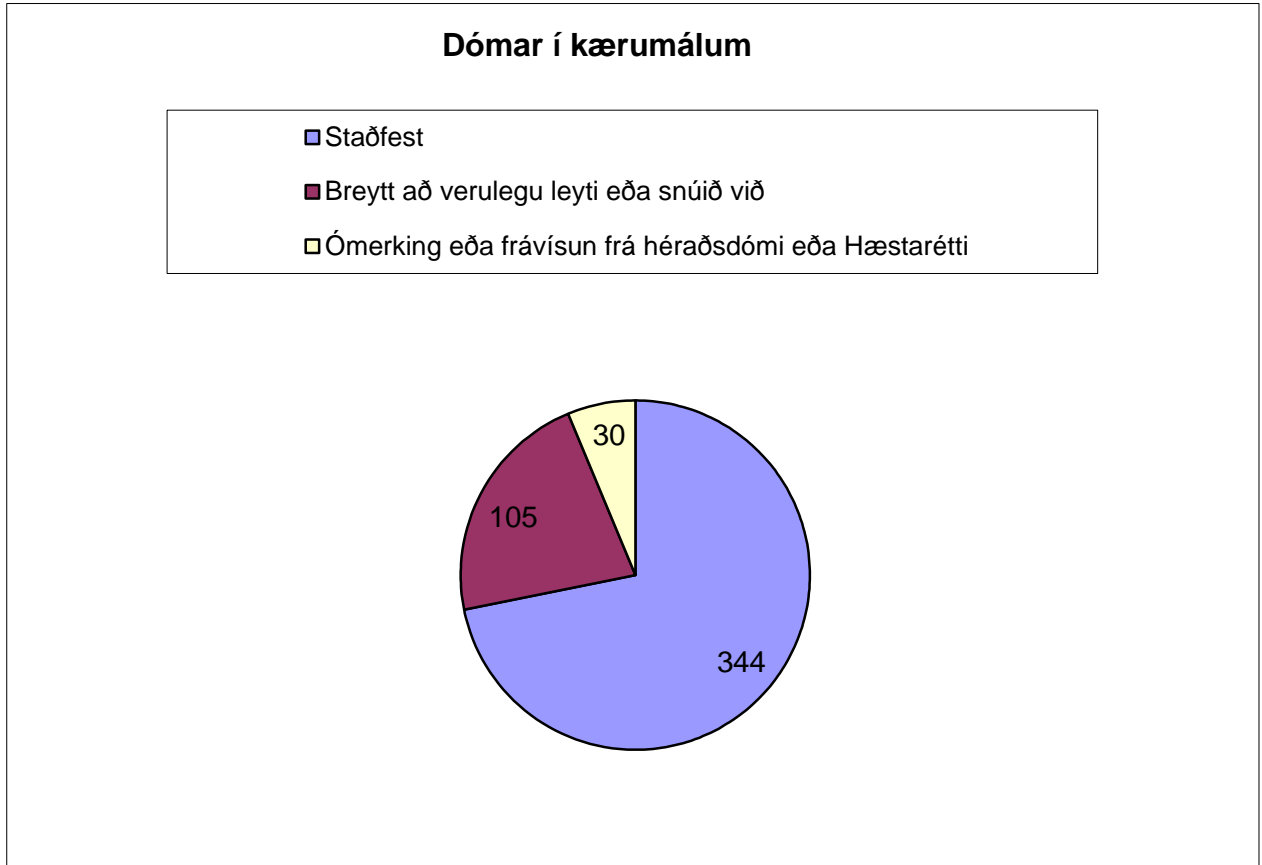
#### **Dómar í sakamálum**

- Staðfest
- Breytt að einhverju leyti
- Breytt að verulegu leyti eða snúið við
- Annað: ómerking, frávísun



## Kærum

Dómar í kærumálum voru 479 á árinu 2014. Þar af var niðurstaða héraðsdóms staðfest í 344 málum. Niðurstöðu héraðsdóms var breytt að einhverju leyti eða snúið við í 105 málum og 30 málum var vísað frá héraðsdómi eða Hæstarétti eða meðferð þeirra ómerkt.





## Ódæmd mál 31. desember 2014

### Áfrýjanir

Eftirfarandi er yfirlit yfir ódæmd mál sem áfrýjað hafði verið til Hæstaréttar fyrir 31. desember 2014. Til samanburðar eru tölur frá árunum 2010 - 2013.

Ódæmd mál 31. desember	2010	2011	2012	2013	2014
---------------------------	------	------	------	------	------

### Áfrýjun

#### Einkamál:

<b>Alls ódæmd</b>	125	138	142	106	133
-------------------	-----	-----	-----	-----	-----

#### Par af:

<b>Frestað til flutnings</b>	96	85	88	58	81
<b>Frestað til þingfestingar eða greinargerðar</b>	29	53	54	48	52

#### Sakamál:

<b>Alls ódæmd</b>	40	38	46	54	74
-------------------	----	----	----	----	----

#### Par af:

<b>Tilbúin til flutnings</b>	23	18	22	15	25
<b>Ágrip ekki komið</b>	17	20	24	39	49

Fjöldi ódæmdra einkamála í árslok var svipaður og undanfarin ár. Ódæmd sakamál eru 30 fleiri en meðaltal árunum 2010 til 2013.

### Kæror

Að neðan er tilgreindur fjöldi ódæmdra kærumála sem borist hafði Hæstarétti fyrir 31. desember 2014. Til samanburðar eru tölur frá 2013.

Ódæmd mál 31. desember	2013	2014
------------------------	------	------

#### Kæror:

<b>Alls ódæmd</b>	24 mál	20 mál
-------------------	--------	--------

## Áfrýjunarleyfi

Heimildir til áfrýjunar mála til Hæstaréttar er að finna í XXV. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála og XXXI. kafla laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála. Almennt er heimilt að áfrýja máli nema sérstök atvik eigi við. Eru það einkum mál sem varða lágar fjárhæðir (á árinu 2014 var miðað við mál sem vörðuðu fjárkröfur eða sektir lægri en 761.423 krónur) sem sæta takmörkunum að þessu leyti. Getur Hæstiréttur þó heimilað áfrýjun slíkra mála að nánar tilteknum skilyrðum uppfylltum. Eftirfarandi er yfirlit yfir fjölda beiðna um áfrýjunarleyfi og afgreiðslur þeirra 2014. Til samanburðar eru tölur frá árunum 2009-2013.

Ár:	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Fjöldi beiðna</b>	<b>70</b>	<b>57</b>	<b>35</b>	<b>38</b>	<b>52</b>	<b>72</b>
Samþykkt	28	29	7	14	18	37
Hafnað	33	25	18	23	24	24
Afturkallað/óafgreitt	9	3	10	1	10	11

## Dómarar

Frá stofnun Hæstaréttar hafa 49 menn verið skipaðir í embætti hæstaréttardómara. Þar af voru 6 dómarar skipaðir á árunum 2010 - 2014. Á árunum 2000 – 2009 voru 6 dómarar skipaðir í embætti, 16 dómarar á árunum 1980-1999, 10 dómarar á árunum 1960-1979, en einungis hlutu 11 dómarar skipun á þeim 40 árum sem liðu frá stofnun réttarins árið 1920 til ársins 1959. Helgast þessi fjölgun á skipunum hæstaréttardómara meðal annars af því að reglur um fjölda hæstaréttardómara hafa breyst í gegnum tíðina. Þegar Hæstiréttur Íslands var stofnaður skyldi dómstjóri og fjórir meðdómendur skipa dóminn. Mátti þá eigi setja dóm með færri dómendum en fimm. Dómurum við Hæstarétt var fækkað í þrjá með lögum nr. 37/1924. Með lögum nr. 111/1935 var dómurum aftur fjölgað í fimm, en þeir skyldu þó aðeins vera þrír, þangað til fé yrði veitt í fjárlögum til fjölgunar dómurum. Komst það til framkvæmda 1945. Dómurum var fjölgað með lögum nr. 42/1973 í sex, en fimm dómarar skyldu þá skipa dóm. Þó var heimilt að þrír dómarar dæmdu í málum við tiltekin skilyrði. Með lögum nr. 24/1979 var dómurum fjölgað í sjö og með lögum nr. 67/1982 var dómurum fjölgað í átta. Með lögum nr. 39/1994 var dómurum síðan fjölgað í níu. Með lögum nr. 12/2011 var dómurum fjölgað tímabundið í tólf. Frá 1. mars 2014 eru dómararnir aftur orðnir 9. Á árinu 2014 höfðu eftirtaldir dómarar fasta skipun í embætti hæstaréttardómara:

Árni Kolbeinsson hæstaréttardómari (til 28. febrúar 2014)  
Benedikt Bogason hæstaréttardómari  
Eiríkur Tómasson hæstaréttardómari  
Greta Baldursdóttir hæstaréttardómari (í leyfi frá 6. janúar 2014)  
Helgi I. Jónsson hæstaréttardómari  
Ingibjörg Benediktsdóttir hæstaréttardómari (til 28. febrúar 2014)  
Markús Sigurbjörnsson hæstaréttardómari  
Ólafur Þörkur Þorvaldsson hæstaréttardómari  
Páll Hreinsson hæstaréttardómari (í leyfi frá 1. september 2011 til 15. september 2017)  
Viðar Már Matthíasson hæstaréttardómari (í leyfi frá 16. október 2014)  
Þorgeir Örlygsson hæstaréttardómari.

Guðrún Erlendsdóttir fyrrverandi hæstaréttardómari var settur hæstaréttardómari frá 1. september 2014)  
Ingveldur Einarsdóttir var settur hæstaréttardómari frá 1. janúar 2013  
Karl Axelsson hæstaréttarlögmaður var settur hæstaréttardómari frá 16. október 2014.

Á árinu 2014 var Markús Sigurbjörnsson forseti Hæstaréttar, en Viðar Már Matthíasson varaforseti réttarins.

## **Aðrir starfsmenn Hæstaréttar**

Á árinu 2014 störfuðu alls 14 aðrir starfsmenn hjá Hæstarétti Íslands.

Aníta Gísladóttir ritari  
Björn Hólm Magnússon dómvörður  
Guðlaug Jónasdóttir aðstoðarmaður hæstaréttardómara  
Gunnar Páll Baldvinsson aðstoðarmaður hæstaréttardómara (til 31. ágúst 2014)  
Gunnlaugur Geirsson aðstoðarmaður hæstaréttardómara (frá 1. september 2014)  
Halldóra Þorsteinsdóttir aðstoðarmaður hæstaréttardómara (frá 11. mars 2014)  
Hólmfríður Grímsdóttir aðstoðarmaður hæstaréttardómara (til 7. mars 2014)  
Jakóbína Sveinsdóttir bókasafnsfræðingur  
Jónas Marteinsson dómvörður  
Kristín Ísleifsdóttir ritari  
Selma Antonsdóttir ritari  
Sólveig Bjarnadóttir bókasafns- og upplýsingafræðingur  
Valgerður Sólnes aðstoðarmaður hæstaréttardómara  
Þorsteinn A. Jónsson skrifstofustjóri

## **Varadómarar**

Eftirtaldir varadómarar voru kallaðir til starfa á árinu 2014:

Árni Kolbeinsson fyrrverandi hæstaréttardómari  
Ásmundur Helgason héraðsdómari  
Eggert Óskarsson fyrrverandi héraðsdómari  
Friðgeir Björnsson fyrrverandi dómstjóri  
Garðar Gíslason fyrrverandi hæstaréttardómari  
Guðrún Erlendsdóttir fyrrverandi hæstaréttardómari  
Gunnlaugur Claessen fyrrverandi hæstaréttardómari  
Haraldur Henrysson fyrrverandi hæstaréttardómari  
Hjördís Björk Hákonardóttir fyrrverandi hæstaréttardómari  
Hjörtur Torfason fyrrverandi hæstaréttardómari  
Hrafn Bragason fyrrverandi hæstaréttardómari  
Ingibjörg K. Benediktsdóttir fyrrverandi hæstaréttardómari  
Jón Steinar Gunnlaugsson fyrrverandi hæstaréttardómari  
Ragnheiður Harðardóttir héraðsdómari  
Sigurður Líndal fyrrverandi prófessor  
Sigurður Tómas Magnússon prófessor  
Símon Sigvaldason héraðsdómari  
Stefán Már Stefánsson fyrrverandi prófessor

## **Heimasíða Hæstaréttar**

Dómar Hæstaréttar hafa verið aðgengilegir almenningi á heimasíðu réttarins frá janúar 1999. Í upphafi árs 2004 voru gerðar breytingar á heimasíðunni með það að markmiði að auðvelda og einfalda aðgengið enn frekar. Var það einkum gert með því að bæta leitarvélina á síðunni auk þess að gera dagskrá réttarins og nýja dóma aðgengilega á forsíðu hennar. Útliti síðunnar var af þessu tilefni breytt en haldið í sömu efnisþætti og verið höfðu. Sem fyrr er ýmis konar upplýsingar sem varða starfsemi réttarins að finna á síðunni. Þá prýða síðuna fjöldi ljósmynda af dómhúsinu.

## **Dómasafn Hæstaréttar**

Samkvæmt 2. mgr. 11. gr. laga nr. 15/1998 um dómstóla skulu dómar Hæstaréttar gefnir út, en um tilhögun útgáfunnar fer eftir ákvörðun Hæstaréttar að fengnu samþykki ráðherra. Dómasafn Hæstaréttar var gefið út á prenti frá því rétturinn tók til starfa árið 1920 og til 2006. Vegna kostnaðar og fárra áskrifenda eru ekki líkur á að dómar réttarins verði aftur gefnir út í prentuðu formi. Eins og fram hefur komið eru dómar Hæstaréttar frá 1. janúar 1999 einnig birtir á vefsíðu réttarins.

## **Bæklingur Hæstaréttar**

Gefinn er út á vegum Hæstaréttar litprentaður bæklingur, þar sem stiklað er á stóru í sögu réttarins, starfsemi hans reifuð og dómhús við Arnarhól kynnt. Bæklingurinn er gefinn út á íslensku og ensku og er fánlegur endurgjaldslaust á skrifstofu Hæstaréttar.

## **Ársskýrsla Hæstaréttar**

Á vegum Hæstaréttar voru á árunum 1999 – 2004 gefnar út prentaðar ársskýrslur, en þar er að finna upplýsingar um starfsemi réttarins fyrir hvert ár. Þessar ársskýrslur er einnig að finna á heimasíðu réttarins. Frá árinu 2005 hefur ársskýrslan ekki verið gefin út í prentuðu formi heldur einungis birt á heimasíðu réttarins.

## **Prófmál**

Samkvæmt lögum nr. 77/1998 um lögmenn, sbr. lög nr. 93/2004, skal sá sem öðlast vill réttindi til að vera hæstaréttarlögmaður m.a. sýna fram á það með prófraun, sem felst í munnlegum flutningi fjögurra mála, sem flutt eru í Hæstarétti fyrir fimm eða sjö dómurum, þar af a.m.k. tveggja einkamála, að hann sé hæfur til að öðlast réttindin. Þetta fyrirkomulag öðlaðist gildi 1. nóvember 2004. Á árinu 2014 fluttu 17 prófmenn alls 28 prófmál.

Á árinu 2014 luku 4 héraðsdómslögmenn prófraun fyrir Hæstarétti.

## **Gestakomur**

Á hverju ári koma fjölmargir gestir í heimsókn í húsnæði Hæstaréttar til að hlusta á málflutning, vera viðstaddir dómsuppsögu, til að skoða húsnæði réttarins eða koma í heimsókn í skipulögðum hópum sem fá leiðsögn þar sem húsnæði réttarins er sýnt og sagt frá starfsemi réttarins. Á árinu 2014 voru þessir gestir 2.133. Hér eru ekki taldir málflytjendur eða aðrir sem eiga erindi við afgreiðslu réttarins eða starfsmenn.

## **Fyrirspurn ársins**

Á hverju ári berast Hæstarétti fjölmargar og margvíslegar fyrirspurnir. Fyrirspurn ársins barst frá japönskum blaðamanni staðsettum í London og var hún sú hvort Hæstiréttur Íslands hefði kveðið upp dóm þar sem tilvist álfa væri staðfest.

## Tilnefningar

Á hverju ári tilnefnir eða skipar Hæstiréttur Íslands í stjórnir, ráð og nefndir á grundvelli laga. Eftirfarandi er yfirlit yfir tilnefningar og skipanir réttarins á árinu 2014.

*8. janúar 2014*

### **Úrskurðarnefnd lögmanna.**

Nefndarmaður:

Valborg Snævarr hæstaréttarlögmaður

Varamaður:

Grímur Sigurðsson hæstaréttarlögmaður

*9. janúar 2014*

### **Áfrýjunarnefnd samkeppnismála – ad hoc.**

Ingimundur Einarsson dómstjóri

*13. mars 2014*

### **Kærunefnd jafnréttismála.**

Aðalmenn:

Erla S. Árnadóttir hæstaréttarlögmaður, formaður

Björn L. Bergsson hæstaréttarlögmaður

Pórey S. Þórðardóttir hæstaréttarlögmaður

Varamenn:

Grímur Sigurðsson hæstaréttarlögmaður

Guðrún Björg Birgisdóttir hæstaréttarlögmaður

Arnar Þór Jónsson sérfræðingur

*8. maí 2014*

### **Kærunefnd barnaverndarmála.**

Formaður:

Sigríður Ingvarsdóttir fyrrverandi héraðsdómari

Varaformaður:

Ásmundur Helgason héraðsdómari

*3. júní 2014*

### **Kjararáð.**

Aðalmaður:

Vilhjálmur H. Vilhjálmsson hæstaréttarlögmaður

Varamaður:

Berglind Svavarsdóttir hæstaréttarlögmaður

*11. ágúst 2014*

### **Úrskurðarnefnd um leiðréttingu verðtryggðra fasteignaveðlána.**

Eva Dís Pálmadóttir hæstaréttarlögmaður, formaður

Ingi Tryggvason hæstaréttarlögmaður

Kristján B. Jónasson prófessor

*10. desember 2014*

**Lífeyrissjóður bænda.**

Formaður:

Skúli Bjarnason hæstaréttarlögmaður

Varamaður:

Ívar Pálsson hæstaréttarlögmaður



## Almennar upplýsingar

Samkvæmt 10. gr. dansk-íslensku sambandslaganna nr. 39/1918 skyldi Hæstiréttur Danmerkur hafa á hendi æðsta dómssvald í íslenskum málum, þar til Ísland kynni að ákveða að stofna æðsta dómstól í landinu sjálfu. Þessi heimild var notuð umsvifalaust og var Hæstiréttur Íslands stofnaður með lögum nr. 22/1919 um hæstarétt. Samhliða því að dómssvald Hæstaréttar Danmerkur var afnumið var Landsyfirrétturinn, sem settur hafði verið á stofn árið 1800, lagður niður og hafa dómstigin í landinu síðan verið tvö. Hæstiréttur Íslands tók til starfa 16. febrúar 1920.

Um Hæstarétt er nú kveðið á um í lögum nr. 15/1998 um dómstóla. Samkvæmt 1. gr. laganna er Hæstiréttur Íslands æðsti dómstóll ríkisins. Hann er áfrýjunardómstóll og hefur aðsetur í Reykjavík. Heimilt er þó að halda dómþing annars staðar sé til þess sérstök ástæða. Þar sem Hæstiréttur er áfrýjunar- eða málskotsdómstóll felast verkefni hans einkum í því að endurskoða dómsathafnir héraðsdómstólanna, sem eru alls átta talsins. Aðrir dómstólar eru Félagsdómur og Landsdómur og verður úrlausnum þeirra yfirleitt ekki skotið til Hæstaréttar.

Málum verður skotið til Hæstaréttar með tvenns konar hætti: Annars vegar með áfrýjun máls, hins vegar með kæru. Með áfrýjun er átt við það, að lokaúrlausn héraðsdóms, sem venjulega er í formi dóms, sé skotið til Hæstaréttar til endurskoðunar. Til þess að máli verði áfrýjað þarf að vera fyrir hendi heimild til þess í lögum og er áfrýjunarheimildirnar að finna í XXV. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála og XXXI. kafla laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála. Í lögunum eru áfrýjunarheimildirnar skilgreindar neikvætt á þá leið, að almennt er heimilt að áfrýja máli nema sérstök atviki eigi við. Eru það einkum mál sem varða lágar fjárhæðir sem sæta takmörkunum að þessu leyti, en Hæstiréttur getur þó einnig heimilað áfrýjun slíkra mála að nánar tilteknum skilyrðum uppfylltum.

Með kæru er almennt átt við það, að úrlausn héraðsdómstóls, sem ekki bindur enda á mál að efni til og yfirleitt er í formi úrskurðar eða ákvörðunar, sé skotið til Hæstaréttar. Hér má til dæmis nefna úrskurði héraðsdómara um hvort hann víki sæti í máli og úrskurði um gæsluvarðhald. Í sumum tilvikum verður þó endanlegum úrlausnum héraðsdómstóla skotið til Hæstaréttar með kæru, en ekki með áfrýjun, einkum úrlausnum sem varða gildi svokallaðra fullnustugerða sýslumanna, t.d. aðfarargerða og nauðungarsölu. Heimildir til kæru er einkum að finna í XXIV. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála og XXX. kafla laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála, en einnig í ýmsum sérlögum, t.d. lögum nr. 90/1989 um aðför og lögum nr. 90/1991 um nauðungarsölu.

Áfrýjuð mál eru almennt flutt munnlega fyrir Hæstarétti. Eftir ákvörðun forseta Hæstaréttar taka þrjú eða fimm dómara við Hæstarétt þátt í meðferð máls fyrir dómi. Í sérstaklega mikilvægum málum getur forseti þó ákveðið að fleiri dómara skipi dóm. Meðferð kærumála er mjög frábrugðin meðferð áfrýjaðra mála. Felast frávikin aðallega í því að málsmeðferð er yfirleitt skrifleg og gengur mun skjótar fyrir sig en ella.

Dómar Hæstaréttar eru endanlegir og verður þeim ekki skotið til neins annars dómstóls. Mál sem dæmt hefur verið í Hæstarétti verður því aðeins endurskoðað, að Endurupptökunefnd ákveði að málið skuli endurupptekið og tekið til meðferðar að nýju. Heimildum til endurupptöku mála er almennt skorinn nokkuð þröngur stakkur og er þær að finna í XXXII. og XXXIII. kafla laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála og XXVI. og XXVII. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Nánari upplýsingar um sögu Hæstaréttar, starfsemi, starfsfólk og dómhús réttarins má finna á heimasíðu réttarins. Þá hefur verið gefinn út á vegum réttarins litprentaður bæklingur, þar sem stiklað er á stóru í sögu réttarins, starfsemi hans reifuð og húsakostur kynntur.